

Jaarplan 2022

Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg

Voorwoord

De pas op de plaats die we hebben moeten maken (en nog altijd maken) door de COVID-crisis, heeft ervoor gezorgd dat meer mensen inzien dat we niet langer op dezelfde voet verder kunnen leven.

We hebben goede moed dat dat bredere inzicht helpt om de noodzakelijke versnelling te maken in het aanpakken en tegengaan van de grootste uitdagingen allertijden; klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit. Aan de andere kant weten we ook dat we geen moment onze aandacht mogen laten verslappen. De natuur in onze provincie staat onder druk en moet continu beschermd blijven worden. Zeeland dient zichzelf in hoog tempo opnieuw uit te vinden om klimaatdoelen te halen en zich, met hulp van de natuur, weerbaar te maken tegen de gevolgen van die klimaatverandering.

Kortom, tijd om daar gericht aan te werken in 2022 met een nieuw jaarplan. In de basis werkt ZMf aan drie pijlers, namelijk een duurzame samenleving, een gezonde leefomgeving en veerkrachtige ecosystemen. Van daaruit focussen we op de thema's *Circulaire Economie*, *Duurzaamheid & Energietransitie*, *Ruimtelijke Ordening & Landschap* en *Deltawateren* en volgen we ons Tijdloos Kompas en de Meerjarenstrategie 2021-2025 (beide lichten we toe verderop in dit plan en ze zijn te vinden op www.zmf.nl).

Onze rol kan variëren van het vertegenwoordigen van onze achterban, het beschermen van kwetsbare natuur tot het aanjagen van innovaties en duurzame ontwikkelingen. ZMf kan als geen ander daarvoor de juiste mensen of organisaties op het juiste moment bij elkaar brengen en aan elkaar verbinden om een grotere positieve impact te creëren.

Middelburg, oktober 2021

Ira von Harras,
directeur

Inhoudsopgave

Inleiding.....	6
Het Tijdloos Kompas van de ZMf.....	8
Meerjarenstrategie	10
Thema 1 - Circulaire Economie, Duurzaamheid & Energietransitie	12
Thema 2 - Deltawateren	22
Algemene prestatieafspraken	26
Financiën	28
Bureau en medewerkers.....	30

Grote uitdagingen dus, heel veel te doen, en de tijd dringt. Daarom gaan we in 2022 weer prioriteren, slim en innovatief denken, samenwerken en doorpakken naar concrete resultaten. Klimaatverandering en de gevolgen ervan en het enorme verlies aan biodiversiteit staan bovenaan ons lijstje.

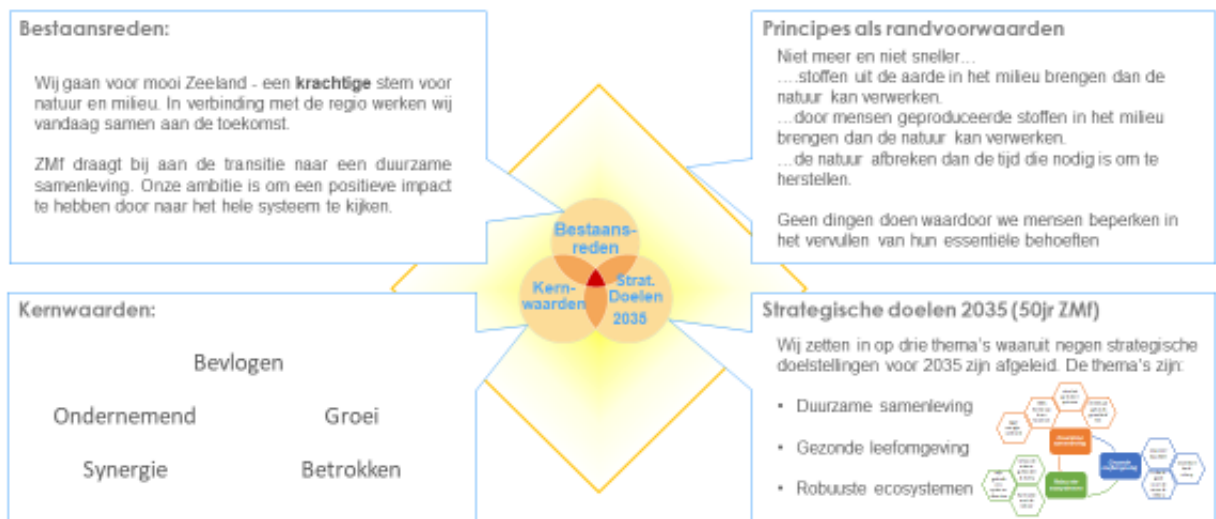
Wat betekent dit voor Zeeland specifiek? Wat moet er direct gebeuren? Waar krijgt Zeeland mee te maken en hoe kunnen we ons daarop voorbereiden? Veelomvattende vragen die doorwerken in al onze thema's. Inzoomend kunnen we zeggen dat alles neerkomt op samenwerken. ZMf wil de urgentie overbrengen om met de natuur samen te werken, onder andere bij het beschermen van onze kust en het land tegen zeespiegelstijging en bij het tegengaan van het CO₂-probleem. Maar ook in de landbouw is die samenwerking hard nodig. Boeren merken dat het conventionele landbouwsysteem de natuur zo ver uitsluit, dat er een onoverkomelijke onbalans ontstaat die voor problemen zorgt. Samenwerken is ook sleutelfactor in het uitrollen van de energietransitie. Participatie en draagvlak vanuit de samenleving is onmisbaar in die transitie. En tenslotte, een circulaire economie behoeft intensieve samenwerking met al zijn schakels.

Het Tijdloos Kompas van ZMF

In ons werk worden we regelmatig bevraagd over omstreden onderwerpen en staan we voor lastige (ethische) keuzes waar er van alle kanten verschillende belangen spelen. Des te belangrijker is het om als organisatie te midden van het 'gewoel' heel duidelijk te hebben wie je bent, wat je rol is en waarvoor je staat. Ons Tijdloos Kompas helpt ons daarbij. Daarin hebben we bepaald wat onze bestaansreden is en wat onze kernwaarden zijn. Daarnaast zijn er principes in benoemd op basis waarvan we bepalen waarvoor we onze expertise inzetten en waarvoor juist niet. Die principes vormen ook het fundament voor onze strategische doelen voor de lange termijn. Het Tijdloos Kompas is een houvast en vormt een betrouwbare basis om op terug te vallen, zodat we altijd de regie in eigen hand houden.

Het kompas van de zmf

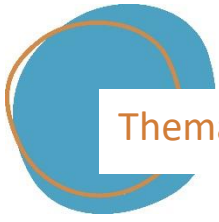

Meerjarenstrategie

De Meerjarenstrategie van ZMf geeft ons werk richting op de middellange termijn. Onze plannen daarin werken altijd toe naar de strategische doelen op lange termijn, maar geven ook ruimte om ontwikkelingen te volgen en erop te anticiperen. Als organisatie blijf je van alle tijden als je met die ontwikkelingen mee kan bewegen en erop in kan spelen, zonder je basis kwijt te raken.

Daarom hebben we in de Meerjarenstrategie 2021-2025 onder andere bepaald dat ZMf een unieke bijdrage wil leveren aan een mooi Zeeland en een gezonde, prettige leefomgeving. We zijn de stem voor natuur en milieu in Zeeland en komen voor haar op, nú en de komende veertig jaar. We werken met prioriteit aan het tegengaan van klimaatverandering en aan een duurzame natuurinclusieve samenleving, waarin volop ruimte is voor biodiversiteit. Bij alles wat we als mens doen, vraagt ZMf zich altijd af of dat ook positieve impact heeft op generaties na ons. Op die manier houden we zo goed mogelijk rekening met hen die nu nog geen stem hebben. Door altijd kritisch naar onszelf en ons functioneren te durven kijken blijven we flexibel, leren we en schakelen we snel en zijn daardoor een professionele gesprekspartner met een heel groot netwerk en een grote positieve impact.

ZMf heeft een unieke aanpak. We zijn sterk in het faciliteren van dialoog, van ontwikkeling en verandering en in het samenbrengen en verbinden van de geschikte partijen. We verkondigen geen doemscenario's, maar richten ons op hoop en positiviteit. We zijn een transparante en faire partij, die de vinger aan de pols houdt en helpt om de juiste stappen voorwaarts te zetten.

Thema 1 – Duurzaamheid, Circulair & Energietransitie

De overgang naar een duurzame samenleving is veelomvattend. De energietransitie is in volle gang. De Regionale Energiestrategie (RES) in Zeeland scherpert we aan tot een 2.0 versie waarbij de focus verschuift naar de uitvoering daarvan. De komende jaren zal dit sterk in beweging blijven. Het transitiedenken op het gebied van circulaire economie heeft inmiddels ook een intrede gemaakt in provincie Zeeland. In 2022 werkt ZMf samen met betrokken partners en overheden ideeën uit om de circulaire economie te versnellen. Ook de industrie vergt onze aandacht. De industrie staat voor een immens grote en belangrijke opgave. Daar gaan wij actief en vanuit onze diverse rollen aan bijdragen. Aan de grensoverschrijdende samenwerking en de vernieuwingsslag van Ambitie 2030 Duurzame Havens werken we hard mee. En natuurlijk blijven wij een schakel tussen natuur en milieu.

1. Circulaire economie & duurzame ontwikkeling ()

Het onlangs verschenen (augustus 2021) rapport van IPCC laat nog weer eens zien wat de rol van de mens is in klimaatverandering. Inmiddels zijn we beland in het Antropoceen (het geologisch tijdperk waarin de mens de meest invloedrijke factor is in de veranderingen van de atmosfeer, de biosfeer en natuurlijke systemen). We komen dus niet meer weg met een beetje 'meer duurzaam'. We moeten dingen fundamenteel juist aanpakken.

In een circulaire economie gaan we uiterst efficiënt om met grondstoffen. We dragen op deze manier bij aan het oplossen van diverse maatschappelijke vraagstukken zoals het tegengaan van klimaatverandering, de vermindering van biodiversiteitsverlies en vervuiling van lucht, water en bodem en –tenslotte- de beperking van leveringsrisico's voor onze economie. In 2030 wil Nederland het gebruik van primaire abiotische grondstoffen (mineralen, metalen en fossiele grondstoffen) gehalveerd hebben met als doel in 2050 volledig circulair te zijn. De uitstroom van grondstoffen uit het systeem zoals het verbranden en storten van afval moet daarom in 2023 al gehalveerd zijn (bron: rapport Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) 'mogelijke doelen voor circulaire economie 14072021').

Er zijn gunstige kansen voor de provincie Zeeland mede door de strategisch ligging in de Zuidwestelijke Delta, de goede infrastructuur voor de internationale chemie- en agrobédrijven en de verblijfsrecreatie. De ontwikkeling van kennis- en innovatienetwerken, een biobased economie (met nadruk op de groene chemie en lokale agro(rest)stromen uit akkerbouw) en circulaire businessmodellen zijn de kansen waar we ons op zullen richten in 2022.

Van belang daarbij is de kennisvergroting over circulaire economie onder beleidsmakers gemeenten. Omdat zij een sleutelrol hebben en belangrijk zijn in de versnelling van de transitie naar een circulaire economie. Vaak is het overheersende beeld dat een circulaire economie gaat over afvalbeleid en de recycling van materialen. Een circulaire economie is echter veel breder en gaat over zo efficiënt mogelijk omgaan met grondstoffen. Dat kan leiden tot een schonere leefomgeving en versterking van de regionale economie.

Resultaat: op basis van de handleiding voor gemeenten 'Op weg naar een circulaire economie' brengen we het onderwerp bij de dertien gemeenten in Zeeland onder de aandacht. In oktober 2021 zijn we gestart met een eerste bijeenkomst op initiatief van de Provincie Zeeland. In 2022 bouwen we daarop voort om gemeenten verder te helpen in het vinden van partijen die op dit onderwerp willen samenwerken en stevige stappen willen zetten. ZMf breidt haar netwerk circulaire economie daardoor verder uit en zet het waar nodig in. Zo versnellen we de transitie van meerdere kanten.

1a) Circulair ambachtscentrum ()

Een circulair ambachtscentrum is een nieuwerwetse milieustraat om artikelen nieuw leven in te blazen door er herbestemmingen aan te geven. De Zeeuwse Reinigingsdienst (ZRD) en gemeente Goes zijn positief over een circulair ambachtscentrum. Dit initiatief werken we uit aan de hand van de resultaten

van een Innovatie hub CE over circulaire ambachtscentra waarin de ZMf samen met de ZRD de Provincie en het voormalige kernteam Circulaire economie vd Zuidwestelijke Delta zitting nemen.

Resultaat:

- Het faciliteren en stimuleren van de realisatie van een ambachtscentrum in Zeeland.
- Het identificeren, verkennen, herbestemming en daadwerkelijk omzetten naar nieuw product van 1 afvalstroom.

1b) Impactfonds ()

Naast de prestatieafspraken met de provincie willen we concrete voorbeeldprojecten opzetten die ten goede komen aan de leefomgeving van onze regio. Meerdere functies strijden om ruimte. Er ontstaan ogenschijnlijke tegenstellingen en ongezonde competitie om landgebruik, terwijl wel allen duurzame ontwikkeling nastreven. Draagvlak staat onder druk. NIMBY is vaak de reflex.

Wat ons te doen staat is de klimaatontwrichting keren.

Dit doen we door initiatieven die nu niet van de grond komen vooruit te helpen. Hierbij richten wij ons op CO₂-reductie en instoot door slimme interventies.

Resultaat: we richten een Impactfonds op waaraan partijen bij kunnen dragen aan het realiseren van de innovatieve projecten. Dit als een uitvoeringsprogramma empowered by the ZMf

1c) Verkenning eerste Zoöp in Zeeland ()

Een Zoöp is een organisatie wier bestuur een zetel houdt voor de stem en belangen van niet-menselijk leven. Een niet-menselijke entiteit krijgt de status van een rechtspersoon.

ZMf wil verkennen of de governancestructuur aan te passen is door het inrichten van een zetel voor de niet-menselijke entiteit. Bijvoorbeeld de Westerschelde, Oosterschelde of het Veerse Meer, maar ook zeldzame duinen kunnen dat zijn. Hierdoor worden niet-menselijke belangen altijd meegenomen in besluitvorming. Deze insteek gaat verder dan alleen het kijken naar duurzaamheid. Het geheel van de niet-menselijke entiteit wordt meegenomen het gaat over ecologische regeneratie en vergroten van biodiversiteit of het vermeerderen van leven. Dit zal volledig ten goede komen aan het herstel biodiversiteit en natuur in onze mooie provincie Zeeland.

Resultaat: het team verkent de mogelijkheden van het opzetten van een prototype Zoöp in Zeeland en brengt dit in kaart.

1d) Ambitie 2030 ()

De Zeeuwse haven en bedrijven hebben de ambitie om in 2030 economisch, sociaal en ecologisch duurzaam te zijn. Dat betekent dat er voldoende werkgelegenheid is en dat deze bedrijven geen negatieve impact hebben op de natuur en het milieu.

Momenteel werkt de ZMf met de andere convenantpartners aan een nieuwe versie. Hierin worden de doelstellingen concreet geformuleerd en de taken verdeeld middels regisseurschap.

In 2022 richten wij ons met name op monitoring van het geheel en specifiek op de uitrol van KPI Biodiversiteit.

Resultaat: we participeren actief in werkgroep en stuurgroep en monitoringsverantwoordelijkheid. Voor KPI biodiversiteit vervullen we de regisseursrol.

1e) Reductie CO₂/stoffen uit scheepvaart ()

Scheepvaart is een sector die een grote bijdrage levert aan de uitstoot van CO₂ in onze regio. Dat komt doordat de meeste schepen momenteel nog varen op zeer vervuilende stookolie. Dit leidt tot verslechtering van de lucht- en waterkwaliteit en het veroorzaakt stikstofdepositie. De EU is in samenwerking met de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) overeengekomen een strategie uit te zetten om tegen 2050 met tenminste 50% ten opzichte van het niveau in 2008 minder uitstoot van broeikasgassen te realiseren. Dat betekent dat per 2022 de scheepvaart meebetaalt aan CO₂-uitstoot.

Resultaat: in relatie tot het convenant Duurzame Havens Ambitie 2030 starten we in 2022 met het in kaart brengen van de maatregelen in lijn met de voorgenomen IMO-strategie. Ons doel is dat we in 2022

betrokken raken bij de initiatieven die daaruit voortvloeien en die voor het Zeeuwse havengebied ontwikkeld gaan worden. Wij zullen hiervoor nauw de samenwerking opzoeken met North Sea Port en andere relevante havenpartijen. Zowel regionaal, nationaal en internationaal en zetten het onderwerp op de regionale agenda.

2. Energietransitie ()

We gaan van RES 1.0 naar RES 2.0. Aan de bestuurlijke hoofdtafel Elektriciteit en Bebouwde omgeving en diverse 'werkgroepen' zullen we vanuit onze expertise en in relatie met onze achterban een actieve en constructieve bijdrage leveren. Het is cruciaal dat er een stevig uitvoeringsprogramma komt. Stimulering, monitoring en bewaken zijn rollen die we hierin oppakken.

Onze inhoudelijke aandachtspunten zijn: meer en zorgvuldige (landschappelijke) inpassing van hernieuwbare energie (zie ook onder acties ruimtelijke plannen), met een duidelijke koppeling met biodiversiteit. Ook blijven we ons i.s.m. Zeeuwind inzetten voor 50% in lokaal eigendom van hernieuwbare opwek, mede vanuit het creëren van draagvlak. Onze aanpak is bottom-up, wij stimuleren achterban, energie-coöperaties en bewoners tot eigen initiatief en ondersteunen hen met lokaal maatwerk.

Daarnaast willen we nauw samenwerken met gemeenten, onze kennis en ervaringen met hen delen en initiatieven van onderop verbinden met het beleid. Ook met betrekking tot realiseren van aardgasvrijwijken en participatie willen we hen ondersteunen.

Deze bovenstaande activiteiten sluiten deels aan bij het programma Participatie Coalitie, waarin De Natuur en Milieufederaties samen met HIER Klimaatbureau, Buurkracht, Energie Samen, LSA bewoners en de energieloketten nauw met elkaar samenwerken.

Resultaat: actieve deelname aan o.a. de tafels Elektriciteit en Bebouwde omgeving van de Regionale Energie Strategie, Uitvoering Regionale Energiestrategie constructief monitoren. Vinger aan de pols houden én stimuleren tot uitvoering van de RES. Thema's die onze aandacht hebben zijn: natuurinclusieve energietransitie, energietuinen, participatie, lokaal eigendom duurzame energie en aardgasvrij/klimaatneutraal wonen. Daarbij zullen we onze achterban betrekken en gemeenten adviseren (zie ook 2a.).

2a) Natuurinclusieve energietransitie ()

Het klimaatprobleem vraagt dringend om oplossingen en maatregelen. Extra zonnevelden en windmolens op het land en water maken daar onderdeel van uit. Tegelijk is er ook een biodiversiteitscrisis. Hoe zorgen we ervoor dat het landschap/ natuur en de energietransitie hand in hand gaan?

Een zorgvuldige omgang met natuur en landschap is belangrijk bij locatiekeuzes, bij de inpassing van projecten en bij het beheer van projectlocaties. Als ZMf zullen we gemeenten stimuleren om samen met ons hierin een actieve en regisserende rol te nemen.

Vanuit de landelijke milieufederaties is er voor beleidsmakers, bestuurders en politici een toolbox gemaakt. Die zullen we 'verzeeuwen' en bekendmaken via het organiseren van inspiratiebijeenkomsten en door breed te verspreiden onder geïnteresseerden. Ook zullen we gemeenten en initiatiefnemers gevraagd en ongevraagd adviseren over natuurinclusieve energietransitie. Om de negatieve ecologische effecten van windparken en zonneparken te mitigeren zal ZMf in samenwerking met andere natuurorganisaties randvoorwaarden formuleren voor een natuurinclusieve realisatie.

Tenslotte willen we met bewoners een start maken met Zeeuwse energietuin: een multifunctionele gebruik waarbij de opwekking van duurzame energie landschappelijk is ingepast met veel ruimte voor natuur, landschap en biodiversiteit en waar je bijvoorbeeld kan wandelen, fietsen, spelen, recreëren en interessante dingen kan leren.

Resultaat: stimuleren van natuurinclusieve energietransitie in Zeeland via diverse wegen en actoren

2b) Effecten ()

We gaan door met het organiseren van Het Warmte Effect, en het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten en een gezamenlijke inkoop rondom de warmtepompen i.s.m. Zeeuwind en een leverancier. Hierin zullen we meer dan voorheen nauw samen werken met de Zeeuwse gemeenten. We sluiten aan bij de warmtetransitievisie van de gemeenten o.a. door wijkgericht te werken. Met de (online) informatiebijeenkomsten willen we graag antwoord geven op de vele vragen die er bij burgers

leven rondom warmtepompen en ook ervaringsdeskundigen aan het woord laten. We zullen net als voorgaande jaren de aanschaf van een warmtepomp promoten als onderdeel van de integrale duurzame energie aanpak van het huis. Hiermee sluiten we aan bij het initiatief Energiek Zeeland. Naast de warmtepomp, willen we dit jaar ook bijeenkomsten/ gezamenlijke inkoop organiseren met betrekking tot isolatie. Hoe dit precies vorm gegeven gaat worden is bij het schrijven van dit werkplan nog niet bekend.

Resultaat: het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten/ gezamenlijke inkoop rondom warmtepompen en isolatie met Zeeuwind en een leverancier i.s.m. gemeenten

2c) Energieservicepunt ()

In het Energieservicepunt Zeeland werken we nauw samen met Zeeuwind en het Zeeuws Klimaatfonds. We faciliteren en ondersteunen 'burgerinitiatieven' als energiecoöperaties, duurzame dorpen en andere energie-initiatieven. Onze activiteiten zijn gericht op kennisdeling, advisering en uitwisseling van informatie en ervaringen op het gebied van duurzame energie, energiebesparing en aardgasvrij wonen en het stimuleren van de Zeeuwse energiebeweging. Elk jaar maken we een werkplan waar de activiteiten en resultaten worden omschreven.

Resultaat: We faciliteren en ondersteunen 'burgerinitiatieven' als energiecoöperaties, duurzame dorpen en andere energie-initiatieven.

3. Participatie & Leefbaarheid ()

3a) Participatiecoalitie ()

De Participatiecoalitie helpt bij het betrekken van bewoners bij de energietransitie. Voor advies en ondersteuning kunnen gemeenten, bewoners en regio's terecht bij de Participatiecoalitie. In de Participatiecoalitie steken vijf maatschappelijke organisaties de koppen bij elkaar van, voor en door bewoners, namelijk HIER, De Natuur en Milieufederaties, Energie Samen, Buurkracht en LSA bewoners. In Zeeland nemen ZMF en Zeeuwind hierin het voortouw. We delen succesvolle buurtaanpakken en energieprojecten; bijvoorbeeld door het organiseren van bijeenkomsten/ excursies voor energieke burgers, gemeenten en andere doelgroepen. En we geven advies over (het belang van) participatieve planvorming, beleidsvorming en uitvoering en over natuurinclusief ontwerpen. Ook begeleiden we bewonersinitiatieven die hun wijk met een eigen plan aardgasvrij willen maken.

Resultaat: betrekken van bewoners bij de energietransitie, advisering van gemeenten en begeleiden van bewonersinitiatieven.

3b) Jongeren ()

Vaak praten we in ons werkveld wel over jongeren en nemen we aan dat we beslissingen nemen die in het voordeel zijn van jongeren. Maar veelal vergeten we om de stem van jongeren daadwerkelijk te horen of mee te laten wegen in onze beslissingen.

Hiervoor richten wij een Raad van Inspiratie op. We brengen een groep jonge mensen bij elkaar (young professionals) waarbij we hen vragen deel te nemen in een adviesgevende raad. Zij geven hun visie en input over vraagstukken waar de ZMF zich mee bezig houdt. Zij vertegenwoordigen de stem van de huidige jonge generatie. Het betreft jongeren met affiniteit en kennis over duurzaamheidsvraagstukken in de regio. Uitgesproken jongeren met diverse 'expertises & interesses'.

Wij werken met deze jongeren ook nauw samen met het jongerenprogramma Finding Roots van de ZB Bibliotheek.

Tevens richten wij een jongerenplatform op EnMorgenDan. Waarbij de jongeren andere jongeren prikkelen en inspireren middels sociale media.

Resultaat:

- Geïnstalleerde Raad van Inspiratie. Met periodieke overleggen.
- Opzet communicatieplatform EnMorgenDan via Instagram, LinkedIn .

3c) VernieuwersLAB ()

Met het VernieuwersLAB willen we een platform creëren voor mensen die buiten de kaders durven te denken, die sociaal – maatschappelijke vraagstukken willen oplossen en willen bouwen aan een duurzame toekomst voor Zeeland. Deze vraagstukken zijn uiteenlopend en complex van aard zoals transitie naar een circulaire economie, het stimuleren van innovatie in en tussen sectoren of de omgang met demografische uitdagingen en een goed vestigingsklimaat. Het VernieuwersLAB zorgt voor beleidsadvies van onderop. De activiteiten resulteren in meer participatie en burgerinitiatief in de provincie. Iedereen is aanwezig op persoonlijke titel. Samenwerken, verbinden en het versterken van netwerken staat voorop.

Resultaat: we gaan VernieuwersLAB-bijeenkomsten organiseren, gerelateerd aan de tien pijlers van het Manifest voor een nieuw Zeeland. Dat manifest dient als basis van het VernieuwersLAB en is de motor naar transitie. Per ontmoeting worden twintig impactdenkers uitgenodigd die ieder een andere inspirerende vernieuwer meenemen om over een vraagstuk na te denken. Door impact denkers in Zeeland met elkaar te verbinden, wordt innovatief denken tussen diverse vernieuwers uit verschillende sectoren gestimuleerd en wordt de kennisinfrastructuur in Zeeland vergroot. De ontmoetingen vinden elke twee á drie maanden plaats in een periode van 2 á 3 jaar. De resultaten uit de ontmoetingen kunnen een eerste stap zijn naar een samenwerkingsnetwerk om verder uitgewerkt te worden door bv. Kennisinstituut, Innovatie HUB, Living lab of ander proeftuinproject.

3d) Inwoners werken aan hun eigen Toekomstdorp ()

We starten met een aanvalsplan om van dorp naar dorp in de Zuidwestelijke Delta impact te maken op het klimaat; stoppen van de klimaatontwrichting door onder meer energietransitie en biodiversiteitswinst. Aan een burgerberaad reiken we ideeën vanuit Drawdown aan. Daarna buigt het dorp zich over de oplossingen en gaan daarmee bottom-up aan de slag. Het dorp krijgt van externe financiers een flink bedrag om de eerste stappen te gaan zetten.

Resultaat: Drie dorpen gaan aan de slag met concrete oplossingen voor het klimaat. Aan de basis staat een startbudget voor de dorpen vanuit externe financiering.

Thema 2 – Deltawateren

De Deltawateren zijn een belangrijk onderdeel van de identiteit van Zeeland. Gezonde en goed functionerende watersystemen zijn van belang voor welzijn, natuur en economie. In de afgelopen jaren heeft ZMf gewerkt aan het realiseren van een goede balans tussen gebruik, beleving en ecologie. Zeeland lijkt een provincie gekarakteriseerd door weidsheid en ruimte te zijn, maar de vele gebruiksfuncties en gevolgen van klimaatverandering zorgen in toenemende mate voor een druk om de leefomgeving en ecosystemen. De gevolgen van klimaatverandering en zeespiegelstijging zijn in de afgelopen jaren een belangrijk onderwerp geweest voor het programma Deltawateren. De focus op de urgentie, oplossingsrichtingen en samenwerkingsverbanden hebben geresulteerd in concrete projecten, initiatieven en kennis die in 2022 zullen worden ingezet om Zeeland klimaatrobuust maar ook ecologisch veerkrachtig te maken. Hiervoor zal ZMf in samenwerking met andere milieufederaties in Nederland, natuurorganisaties en overheids- en kennisinstellingen werken aan de concrete uitwerking van initiatieven en projecten. Belangrijke voorwaarde voor het realiseren van een klimaatrobuust Zeeland is het natuurinclusief ontwikkelen en inrichten. Hiervoor is van belang om daar waar mogelijk de ecologische waarden een te plaats geven binnen nieuwe ontwikkelingen en bestaande omgeving. Ontwikkelingen gerelateerd aan klimaatverandering, zoals het herinrichten van de kustverdediging, de energietransitie, maar ook economische ontwikkelingen als havenontwikkeling, bieden kansen voor natuurwaarden als integraal onderdeel van de ontwikkelingen. Een ander aspect van ruimtegebruik is het optimaal benutten van beschikbare ruimte en koppelkansen daar waar mogelijk te identificeren en te realiseren. Een belangrijke gebruiker van de Deltawateren is de aquacultuur sector. Nieuwe innovatieve ontwikkelingen waarbij natuurbelangen worden geborgd zullen proactief door ZMf ondersteund worden. Hierbij zal ook de Voordelta en de relatie met nieuw te realiseren windparken binnen een integrale natuurvisie door ZMf nagestreefd worden. De belasting van de Deltawateren door nutriënten en toxische stoffen krijgt in toenemende mate aandacht. Het verminderen en voorkomen van de aanwezigheid van deze stoffen zal bijdragen aan gezondere Deltawateren. In 2022 wil ZMf in samenwerking met andere milieuorganisaties uit Nederland en België zorgen dat maatregelen genomen worden om concentraties meststoffen en toxische stoffen in de Deltawateren te verminderen. ZMf neemt deel aan verschillende overlegstructuren en bijeenkomsten, zoals de Schelderaad, het Regioteam Zuidwestelijke Delta en de kenniscommunities Zuidwestelijke Delta en Oosterschelde om de belangen van ZMf te waarborgen. Ook in 2022 zal ZMf werken aan bovenstaande en actuele onderwerpen in nauwe samenwerking met de partners van Coalitie Delta Natuurlijk (CDN), onderwijs- en onderzoeksinstituten en organisaties als North Sea Port, Provincie Zeeland, Hogeschool Zeeland, Waterschap Scheldestromen en vertegenwoordigers van de schelpdiersector.

4. Klimaatadaptatie & Zeespiegelstijging (

Klimaatverandering en de gevolgen van relatieve zeespiegelstijging staan hoog op de politieke en publieke agenda. ZMf wil in 2022 naast het agenderen van klimaatadaptatie en gevolgen van ZSS bij overleggen en bijeenkomsten ook concrete projecten realiseren die bijdragen aan de klimaatrobuustheid van Zeeland en bewustwording van de Zeeuwse bevolking.

4a) Natuurlijke klimaatbuffers (

ZMf neemt actief deel aan het landelijk initiatief om natuurlijke klimaatbuffers meer onder de aandacht te brengen bij overheden en lokale bevolking. In 2022 zal ZMf, samen met eerder geworven klimaatambassadeurs, een inventarisatie uitvoeren voor gemeenten in Zeeland. Hierbij worden per gemeente de mogelijkheden voor de realisatie van natuurlijke klimaatbuffers onderzocht en kansrijke mogelijkheden uitgewerkt tot initiatieven. Initiatieven zullen door ZMf en ambassadeurs uitgewerkt worden tot concrete projectvoorstellen. Ook zal de inventarisatie als input dienen voor een nog te ontwikkelen module Natuurlijke Klimaatbuffers aan de Hogeschool Zeeland.

Resultaat: een rapport van kansen gemeenten Zeeland natuurlijke klimaatbuffers, uitwerking module natuurlijke klimaatbuffers.

4b) Zeeuwse Bewustwording gevolgen zeespiegelstijging ()

De Deltawateren hebben ieder hun eigen karakteristieken en zullen daarom op verschillende wijzen worden beïnvloed door zeespiegelstijging. Bekendheid over de gevolgen maar ook mogelijke oplossingsrichtingen zijn nog in belangrijke mate onbekend bij de Zeeuwse bevolking. Om de bewustwording te vergroten, maar ook de Zeeuwse bevolking de mogelijkheid te bieden proactief mee te denken over de (lokale) consequenties, zullen in de komende jaren bijeenkomsten worden per deltawater worden georganiseerd. Voor deze bijeenkomsten zal de lokale bevolking worden uitgenodigd, waarbij na een introductie over zeespiegelstijging en de Deltawateren, in dialoog met experts de lokale effecten worden besproken en mogelijke oplossingen en/ of adaptieve maatregelen worden verzameld. Doel van de bijeenkomsten zijn de gevolgen van ZSS per deltawater helder te krijgen, mogelijke oplossingen samen met inwoners van Zeeland helder te krijgen en de bewustwording van de lokale gevolgen van ZSS te vergroten. In 2022 zullen de Deltawateren Westerschelde en Veerse Meer worden besproken. In volgende jaren worden bijeenkomsten georganiseerd rondom andere Deltawateren. Daar waar mogelijk wordt de verbinding gezocht met lopende initiatieven op het onderwerp klimaatadaptatie en ZSS. De resultaten van de bijeenkomsten worden verwerkt in een infoleaflet.

Resultaat: ren infoleaflet Deltawateren & Zeespiegelstijging.

4c) ZMf bijdrage aan initiatieven en projecten ();

In de afgelopen jaren zijn verschillende projecten en initiatieven gestart gerelateerd aan klimaatadaptatie en ZSS, zoals het project Werken met Waterlandschappen (WmW) en initiatieven van de Kenniscommunity Oosterschelde. Ook in 2022 zal ZMf deze projecten actief ondersteunen.

Resultaat: bijdragen aan uitvoering van projecten en initiatieven projecten WmW en kenniscommunities.

5. **Natuurinclusiviteit en integrale ontwikkelingen** ()

De energietransitie, economische ontwikkelingen, uitbreiding van het stedelijk gebied en de waterveiligheidsopgave. Al deze ontwikkelingen vragen ruimte en hebben gevolgen voor de ecologie en natuurwaarden van Zeeland. De uitgangspunten in de realisatie van deze ontwikkelingen ontbreekt het vaak aan het integreren van ecologische meerwaarde. In 2022 zal ZMf op verschillende terreinen - havenontwikkelingen, energietransitie, visserij, waterveiligheid - inventariseren waar mogelijkheden liggen voor natuur-inclusieve ontwikkelingen en/ of integratie van natuurwaarden. Kansrijke initiatieven zal ZMf proactief ondersteunen in de verdere uitwerking en realisatie.

Resultaat:

- overzicht van kansen voor integratie natuur en ecologie voor havenontwikkelingen, energietransitie, visserij en waterveiligheid.
- Uitwerking kansrijke initiatieven.

6. **Gebiedsbrede ontwikkeling aquacultuur** ()

Natuur en aquacultuur maken gebruik van dezelfde wateren. Beide hebben baat bij voldoende ruimte en een veerkrachtig ecosysteem. ZMf is in 2021 intensief betrokken geweest bij overleggen over een Oesterconvenant en we zullen in 2022 de samenwerking met deze sector voortzetten om te komen tot een goede balans tussen natuur en oesterteelt. De optimalisatie en innovatie in de schelpdiersector biedt niet alleen kansen voor kweek, maar ook voor natuur. Een goede invulling van nieuwe initiatieven kan meerwaarde voor natuur en biodiversiteit. Belangrijk aspect hier is een goede visie op de combinatie van verschillende gebruiksfuncties in de Deltawateren en Voordelta. ZMf zal zich in 2022 inzetten voor de realisatie voor een integrale visie, waarin natuurwaarden en biodiversiteit geborgd worden in samenhang met gebruiksfuncties als windparken en aquacultuur. Daarnaast zal ZMf actief deelnemen aan het Visserij Initiatief Zeeland (VIZ) en overleggen met de sector.

Resultaat: uitwerking natuurvisie Voordelta, bijdragen aan innovatieve én natuurinclusieve ontwikkelingen binnen de aquacultuur sector, actieve deelname en betrokkenheid VIZ en betrokkenheid bij lopende monitoring en vergunningaanvraagtrajecten m.b.t. visserij.

7. Coalitie Delta Natuurlijk ()

ZMf neemt deel aan Coalitie Delta Natuurlijk (CDN), een samenwerkingsverband van verschillende natuur- en landschapsorganisaties, met als doel de natuurlijke kwaliteit van de Deltawateren te waarborgen. ZMf is ook secretaris van Coalitie Delta Natuurlijk.

ZMf voert het secretariaat, coördineert en fungeert als verbindende factor tussen de verschillende partijen van de coalitie. Het secretariaat zorgt voor de organisatie van overleggen, afstemming tussen partijen en communicatie met externe partijen.

Resultaat: overzicht van alle overleggen, actiepunten en uitgevoerde acties, incl. de externe communicatie van CDN.

8. Gebiedsontwikkelingen ()

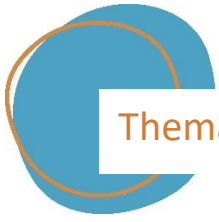
Als maatschappelijke organisatie is de ZMf betrokken bij verschillende gremia waar ontwikkelingen en beleid met betrekking tot de Deltawateren aan de orde komen. Te denken valt aan actieve participatie aan bijeenkomsten, werkgroepen en samenwerkingsverbanden zoals Schone Schelde, Omgevingsvisie, VIZ, adviesgroep ZWD, Schelderaad en de LTP-trajecten en inhoudelijke inbreng binnen Coalitie Delta Natuurlijk-overleggen.

Resultaat: overzicht van deelname en inbreng ZMf in diverse overleggen over de Deltawateren.

9. Kaderrichtlijn water en zoetwater in Zeeland ()

In 2027 moeten de oppervlaktewateren voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het is duidelijk dat Nederland de doelstellingen veelal niet gaat halen. In Zeeland speelt al langer de overbelasting met meststoffen op oppervlaktewateren en het Veerse Meer. Recentelijk is met nieuw onderzoek duidelijk geworden dat de toxische stof PFAS in hoge concentraties aanwezig is in onder andere de Westerschelde. Deze problematiek vraagt om maatregelen die de verspreiding van deze stoffen in de Deltawateren en oppervlaktewateren voorkomt. De aanwezigheid van toxische stoffen in de Deltawateren ondermijnt het gezond functioneren van de Deltawateren. ZMf zal in 2022 een sterke lobby voeren in samenwerking met Nederlandse en Belgische partners om de toxische belasting van de Deltawateren te verminderen.

Resultaat: actieplan 'minder mest', overzicht inzet ZMf KRW-doelen.

Thema 3 – Ruimtelijke Ordening & Landschap

2022 kan weleens het jaar worden waarin de Omgevingswet toch echt het levenslicht ziet. Na jaren van uitstel vervangt deze nieuwe wet een veelheid aan wetten op het gebied van ruimtelijke ordening en milieu. Met de nieuwe wet in de hand zullen we bescherming en versterking van onze Zeeuwse natuur & landschap blijven stimuleren.

Vorig jaar is de Veerse Meer Visie afgerond. Deze visie biedt, naast de al bestaande Kustvisie, extra bescherming en kwaliteitsverbetering van natuur & landschap in, op en rond onze grote wateren. De samenwerking met recreatieondernemers zal essentieel zijn. Voor 2022 zetten we onder andere in op het overdragen van onze kennis en expertise t.b.v. natuur- en landschapsverbetering in, op en rond de verblijfsrecreatie.

En dit is maar één van de stappen voor landschapsverbetering én meer biodiversiteit. In 2022 gaan we ook weer door met Nacht van de Nacht én Plan Boom. Daarmee vragen we steeds weer aandacht voor ons landschap én de biodiversiteit. Ook op het gebied van voedselkwaliteit en natuurlijke landbouw blijven we ons ook inzetten. De GoodFoodClub gaat door én we zoeken naar een vervolg op het strokenteelt project voor het aanjagen van natuurinclusieve akkerbouw in onze provincie.

10. Ruimtelijke plannen ()

Met de invoering van de nieuwe Omgevingswet per 2022 verandert het ruimtelijke speelveld aanzienlijk, omdat de huidige wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water worden gebundeld in één wet. Participatie heeft een cruciale rol in deze nieuwe wet, omdat vanuit een integrale visie naar de kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt gekeken. ZMF zet zich bij de participatietrajecten van nieuwe ontwikkelplannen in voor natuur en landschap.

Met de nieuwe Omgevingswet is al aardig wat proefgedraaid in Zeeland. De afgelopen jaren hebben we al meegedacht en meegewerkt aan een veelheid aan nieuwe visies; waaronder de provinciale Omgevingsvisie en Bosvisie. Dit jaar verwachten we meer inzet op de uitvoeringsprogramma's bij alle nieuwe visies. Daarnaast zullen we onze inbreng leveren voor wat betreft biodiversiteit en een gezonde samenleving op de gemeentelijke omgevingsvisies.

Resultaat: input voor natuur, milieu, en landschapskwaliteit bij visievorming, plannen en ontwikkelingen, meedenken en meewerken aan de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie en andere visies, toetsen van ruimtelijke plannen aan de principes voor een duurzame samenleving, gezonde leefomgeving en robuuste ecosystemen.

11. Biodiversiteit & landschapskwaliteit ()

In 2021 hebben we met Zeeuwse Zichtlijnen, podcasts als de spirituele opvolger van de Thijs Kramerlezing, veel aandacht kunnen genereren voor het belang van een goede biodiversiteit. De biodiversiteit is direct van invloed op de kwaliteit van ons dagelijkse doen en laten. Dit systeem blijkt enorm breekbaar maar gelukkig ook veerkrachtig. Als vervolg op de podcasts is er begin 2022 nog een netwerk- en discussiebijeenkomst over biodiversiteit.

Zeeland kan niet zonder de biodiversiteit en het herstel van de biodiversiteit zal nog jaren vergen. De verschillende soorten en leefgebieden horen samen en in balans te zijn. Wij werken aan dit evenwicht door middel van diverse acties en projecten. Wij zetten ons vooral in op projecten waarbij we de biodiversiteit herstellen buitenom de natuurgebieden.

Dit doen we o.a. door aandacht te vragen voor meer groen in steden en dorpen. Dat kan letterlijk gaan om groene gebouwen, maar ook om extra impulsen voor een groene en gezonde leefomgeving in alle

nieuwbouwplannen van bedrijfsterreinen en woonwijken. Daarnaast zetten we in het landelijk gebied in op nieuwe landschapselementen via Plan Boom.

Resultaat:

- Actief opzoeken van de participatie bij diverse woningbouwplannen en/of bedrijventerreinplannen om te pleiten voor een forse extra investering van meer groen/natuur.
- Kennisbijeenkomst over biodiversiteit in Zeeland.

11a) Plan Boom ()

Plan Boom van De Natuur en Milieufederaties voorziet in een mogelijkheid om te koppelen tussen lokale initiatieven, meer groen in het landelijk gebied én financiering zoeken. Daarvoor starten we diverse projecten op met ondernemers uit de toeristensector, met bedrijven als Delta, scholen én lokale initiatieven in samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Zeeland.

- ZMf heeft ook in 2022 een van de mensen in het landelijke kernteam van De Natuur en Milieufederaties.
- Initiëren meerdere projecten in Zeeland voor meer groen. Op weg om de ambitie van 380.000 bomen te halen.
- Nieuwe crowdfunding particulieren starten. Samen met lokale lidorganisaties. Combineren van gronden én bomen.
- In 2022 zetten we ons ook in voor een bomenplan voor bedrijven en werknemers met diverse andere partners waaronder IVN en Provincie Zeeland.

Resultaat: crowdfunding met particulieren opstarten voor nieuwe landschapselementen in het landelijk gebied (om uitvoering te geven aan de Zeeuwse Bosvisie).

Met het deelproject Boompjes voor Beginners plant het landelijke team van Plan Boom in 2022 samen met particulieren 37.500 boompjes. Op nationaal niveau stimuleren we op initiatief van De Natuur en Milieufederaties de samenwerking tussen de verschillende boomcampagnes in Nederland in het algemeen en de partners van Plan Boom in het bijzonder.

11b) Servicepunt multifunctionele daken ()

Een duurzaam dak kan groen, blauw, geel of rood zijn, of het liefst een combinatie hiervan. Een groen dak houdt je huis koel en biedt plek aan planten en dieren. Een blauw dak verkoelt het gebouw en houdt water vast bij zware regenbuien. Een geel dak heeft zonnepanelen voor duurzame energie. Een rood dak biedt extra leefruimte bovenop het gebouw. En het is ook nog eens mooi! Het Servicepunt Duurzame Daken helpt je op weg bij het verduurzamen van jouw dak.

Resultaat: inrichten van een servicepunt op de website van de ZMf over multifunctionele daken.

Mogelijkheid onderzoeken om dit uit te breiden met meer gerichte communicatie en pilotprojecten in samenwerking met de gemeenten en provincie.

11c) Nacht van de Nacht 2022 ()

Donkerte, stilte en duisternis kunnen en mogen beleven is van enorm belang voor mens en dier. Elk jaar organiseren De Natuur en Milieufederaties de Nacht van de Nacht om aandacht te vragen voor het belang van het donker. Vele gemeenten, ondernemers en lidorganisaties doen al jaren actief mee met tientallen evenementen in de provincie. Veel bedrijven doven de lichten van gebouwen en reclameverlichting.

Resultaat: Nacht van de Nacht op in oktober 2022 met één door ons georganiseerde activiteit waarin aandacht voor de gevolgen van lichtvervuiling.

12. Recreatie & Toerisme ()

Samen met overheden en maatschappelijke partners is kwaliteit vooropgezet in alle visies rondom recreatie en toerisme. We verbinden steeds verhoging van ruimtelijke kwaliteiten van landschap en natuur met een kwalitatief hoogstaand Zeeuws toeristisch product.

Vorig jaar is de Veerse Meer Visie afgerond. Voor de Kustvisie en Veerse Meer Visie zijn we één van de trekkers en blijven actief betrokken bij onder andere de ruimtelijke visies voor de aandachtsgebieden en

bij diverse actiepunten uit het uitvoeringsprogramma. We staan klaar voor nieuwe gebiedsvisies zoals voor de Grevelingen of een herijking van de Oosterscheldevisie.

Resultaat: in de samenwerking 'groen, rood, blauw', nauw optrekken met TOZ, Hiswa/Recron, VeKaBO, Impuls, gemeenten, Provincie en Waterschap voor verbetering van landschapskwaliteit en natuur. Daarbij zijn we actief betrokken bij de uitwerking van de aandachtsgebieden en denken we mee over diverse ontwikkelplannen van recreatieondernemers.

12a) Plannen op bedrijfsniveau ()

Impuls organiseert innovatievouchers, planvormingsvouchers en expertmeeting op bedrijfsniveau dan wel collectief bedrijfsniveau in de vrijetijdsector. In de bedrijfsvraagstukken zal ZMf een bijdrage leveren op het gebied van het stimuleren/aanjagen van innovatieve oplossingen en integraliteit bij klimaatadaptatie, energietransitie en biodiversiteitswinst. Ook haken we aan bij andere innovatie of duurzaamheidsvraagstukken van ondernemers om inbreng te leveren op het gebied van klimaat & biodiversiteit voor extra borgen van integraliteit.

Daarnaast organiseert Impuls nog klimaatscans op bedrijfsniveau. ZMf haakt aan bij de eerste gesprekken met de ondernemers om innovatieve oplossingen te stimuleren en om integraliteit na te streven i.r.t. klimaat, landschapskwaliteit & biodiversiteit.

Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland is een onderdeel van het uitvoeringsprogramma uit de Kustvisie. ZMf is betrokken met het Waterschap bij het Fonds. Drie á vier keer per jaar vindt er een afstemmingsoverleg plaats met de fondsmanager van Impuls om mee te denken vanuit 'groen' en 'blauw' bij de ontwikkelplannen die bij het fonds bekend zijn, om de plannen te verrijken en te borgen dat hierin natuur, landschap en waterveiligheid optimaal worden meegenomen.

Resultaat: input op gebied van klimaatadaptatie, energietransitie én biodiversiteit bij minimaal tien innovatievouchers, planvormingsvouchers of expertmeetings. Daarnaast haakt ZMf bij minimaal drie gesprekken aan op de klimaatscans die Impuls organiseert en denken we minimaal drie keer per jaar mee met Impuls over de ontwikkelingen vanuit Fonds Verblijfsrecreatie Zeeland.

13. Natuurinclusieve landbouw & duurzaam voedsel ()

De intensiteit van het landgebruik en het monotone agrarische landschap zijn belangrijke redenen voor de achteruitgang van soorten. Steeds meer soorten verdwijnen, de veerkracht is weg en daarmee is het ecosysteem uit balans. Ook een gevaar voor de bodemkwaliteit én agrobiodiversiteit; en daarmee dus ook een gevaar voor onze voedselproductie. Bestaanszekerheid, landschapskwaliteit, gezonde lucht én biodiversiteit staan allemaal onder druk.

De provincie Zeeland heeft met alle partners (waaronder de ZMf) de afgelopen twee jaar een ambitiesdocument en uitvoeringsprogramma voor het Zeeuwse platteland ontwikkeld. De route naar een goede staat van natuur én landbouw staat daarin beschreven. In 2022 is het tijd voor doen. Wij zullen inzetten het stimuleren van biologische en natuurinclusieve landbouw in onze projecten. Door te participeren en te stimuleren gaan we aan de slag met de boeren. Belangrijk uitgangspunt daarbij is het verdienmodel voor de boer. Zonder een goed verdienmodel zal elke stap of activiteit maar voor de korte termijn blijken.

Naast onze inzet richting de boeren zullen we ook inzetten op meer bewustwording bij consumenten en een aanpak van de totale keten.

Resultaat: wij zijn aan de slag met de boeren en consumenten richting natuurinclusief en/of biologisch. Wij werken daarbij graag samen en ondersteunen daar waar maar mogelijk is. Herstel van biodiversiteit gekoppeld aan bestaanszekerheid moeten daarbij voorop staan.

13a) Strokenteelt ()

Project over Strokenteelt voortzetten; Het project 'Naar een toekomstbestendige landbouw in Zeeland; van breed naar smal' is gestart in 2020 en is een driejarig project met het Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK), Agrarisch Innovatie en Kenniscentrum Rusthoeve, Stichting Het Zeeuwse Landschap, de

ZMf en adviserende partijen Delphy en DLV Advies. Doel van dit project is het ontwikkelen van een samenwerkingsmodel tussen akkerbouwers onderling en/of tussen akkerbouwers en veehouders in Zeeland van natuurinclusieve landbouw. Centraal staat het telen in stroken. Door te telen in stroken ontstaat er een natuurlijk robuust systeem, waarin ziekten en plagen minder kans krijgen. Uit onderzoek in Wageningen blijkt ook dat strokenteelt een hogere opbrengst geeft voor de boer. Een proef op Schouwen-Duiveland, laat zien dat strokenteelt met diverse gewassen extra natuurwaarde oplevert. Het aantal boerenlandvogels is toegenomen en het landschap is er afwisselender geworden. De resultaten van het strokenteeltproject zullen ook worden gedeeld met de inwoners van Zeeland en maatschappelijke organisaties. Daarin heeft de ZMf de lead.

Resultaat: project strokenteelt voortzetten en afsluiten met een Slotmanifestatie. Diverse communicatie m.b.t. project naar boer, inwoners en maatschappij.

13b) Duurzaam & gezond voedsel ()

Met de GoodFoodClub willen we in de Zeeuwse samenleving graag het aandeel duurzaam en lokaal geproduceerd voedsel vergroten en iedere (agrarische) ondernemer ondersteunen die zich hiervoor inzet. Dit doen we door deze organisaties te promoten op de website en sociale media van de GoodFoodClub en ZMf. Door middel van landelijke en provinciale campagnes willen we de zichtbaarheid en het belang van lokaal en duurzaam geproduceerd voedsel vergroten. We zijn ook betrokken in de landelijke denktank van De Natuur en Milieufederaties om verdere uitbreiding van het initiatief te helpen opzetten.

Resultaat: een goede representatie van de beschikbare producenten en producten in de regio op de website en verbindingen creëren tussen producenten onderling en tussen consument en producent.

Algemene prestatieafspraken

Naast de projecten gericht op de thema's zullen we ook een aantal zaken oppakken met als doel om ZMf als organisatie verder te versterken en te professionaliseren en daarmee onze impact nog verder te vergroten. Communicatie speelt daarin een belangrijke rol.

14. Coördineren in de regio ()

Wij zoeken al jaren actief de samenwerking richting andere belangenorganisaties en de overheden in Zeeland. Wij willen daarbij de actieve stem zijn voor een duurzame samenleving, voor biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Dit doen we in bestaande overlegstructuren als Provinciale Commissie Groene Ruimte, Sociaal Economische Raad Zeeland, Nationaal Park Oosterschelde, CRO Vliegveld Midden-Zeeland. Maar evenzo in allerlei andere netwerken. We dragen in overleggen de principes van The Natural Step uit en benutten de overleggen voor een brede samenwerking met alle partners in Zeeland om klimaatverandering en biodiversiteitsproblematiek het hoofd te gaan bieden.

Daarnaast zorgen we in onze overleggen buiten Zeeland dat de kwaliteiten als rust, ruimte, natuur van het Zeeuwse landschap gehoord en gezien worden. Maar ook de, soms als onnatuurlijk beschouwde, samenwerking in Zeeland tussen de diverse belangenorganisaties als recreatie, industrie en natuur- en milieuorganisaties is een pre om grote problemen het hoofd te kunnen bieden. Ook dit mag verteld worden.

In 2021 hadden we een actieve rol bij de volgende overleggen en onderwerpen. Van deze overleggen verwachten we dat deze ook in 2022 worden voortgezet:

2. Sociaal Economische Raad Zeeland
4. CRO Vliegveld Midden Zeeland
5. Kustvisie (trekkersoverleg, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg, betrokken bij uitwerking aandachtsgebieden gemeenten)
6. Regionale Energie Strategie
7. Ambitie 2030 Stuurgroep en werkgroep
8. Vitaal Sloe & Kanaalzone
9. Comité van toezicht Interreg
10. Deltaplan Zoet Water
11. Nationaal Park Oosterschelde - Dagelijks Bestuur
12. Geopark overleggen
13. Schelderaad
14. Vlaams Nederlandse Schelde Commissie
15. Adviesgroep Zuidwestelijke Delta
16. Bouwsteen Klimaatadaptatie
17. Schone Schelde overleggen
18. Kenniscommunities Oosterschelde en Zuidwestelijke Delta
19. Uitvoeringsprogramma gebiedsvisie Veerse Meer (trekker groen, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg)
20. Uitvoeringsprogramma landelijk gebied – samen werken aan Zeeuws Platteland (ambtelijk en bestuurlijk betrokken)
21. Provinciale Commissie Groene Ruimte
22. Uitvoeringsprogramma Bosvisie
23. Programma Natuur
24. Stikstof (gebiedsgerichte benadering pilot Schouwen, ambtelijk overleg, bestuurlijk overleg)
25. PFAS dossier

Resultaat: participatie in diverse overleggen als de PCGR en SER Zeeland, brede samenwerking met alle partners in Zeeland om klimaatverandering en biodiversiteitsproblemen het hoofd te kunnen bieden. We laten de kwaliteiten van Zeelanden en wat we bereiken ook buiten Zeeland horen.

15. Gerichte campagnes ()

De voor het jaarplan van 2022 benoemde projecten worden vanuit onze communicatieafdeling ondersteund. Bij ieder project wordt vooraf bepaald welke communicatieve impact gewenst is. Afhankelijk daarvan zullen concrete nieuwe gerichte campagnes worden gemaakt en uitgevoerd. We maken daarvoor een weloverwogen keuze uit middelen van de communicatiemix van ZMf.

Resultaat: In 2022 zijn voor alle projecten waarvoor publiciteit gewenst is, campagnes op maat gemaakt. De campagnes dragen eraan bij dat projectdoelen zijn behaald. Op basis van deze doelen is de samenstelling (welke middelen uit de communicatiemix) bepaald en met welke frequentie en intensiteit de campagne ingezet moet worden.

16. Achterbanraadpleging ()

2022 zal in het kader staan van achterbanraadpleging. We willen onze doelgroep zo goed mogelijk bedienen. Maar weten we wel voldoende goed wat die precies wil en wat ze van ons verwacht? Uiteraard hebben we een profielbeeld ontwikkeld van onze achterban. Maar tijden veranderen en we richten ons ook op een bredere groep die (deels) op verschillende manieren moeten worden bediend via andere kanalen. Daarom zullen we in 2022 een aantal enquêtes uitzetten. Leden zullen we bevragen over onder andere het imago van ZMf, de kwaliteit van onze communicatie (technisch en inhoudelijk), hoe die aansluit bij hun wensen en verwachtingen en welke kanalen daar het beste bij aansluiten. ZMf wil de band met haar lidorganisaties verder verstevigen, want korte lijnen onderling en het delen van kennis en ervaring geeft meerwaarde en een sterkere positie in het behartigen van het belang van de natuur. We willen lidorganisaties dan ook vragen naar hun mening over het bestaande contact met ZMf ervaren, waar dat mogelijk verder kan worden geïntensiveerd en op welke manier dat het beste kan gebeuren.

Resultaat: In 2022 heeft ZMf twee enquêtes uitgezet, een onder haar leden, een onder haar lidorganisaties. Doel van de leden-enquête is om de communicatie nog gericht en doeltreffender aan te laten sluiten op de wensen van de bestaande achterban en om erachter te komen hoe ZMf het beste een nog bredere doelgroep kan bedienen. Het doel van de lidorganisatie-enquête is om de samenwerking tussen ZMf en lidorganisaties verder te intensiveren voor een nog grotere impact. We streven naar een respons op de leden-enquêtes van 8%, bij die van de lidorganisaties naar 33%. Naar aanleiding van de bevindingen wordt bekeken of het huidige communicatiebeleid van ZMf aanvulling of aanpassing nodig heeft. Zo ja, dan zal hiervoor in 2022 een specifiek plan worden gemaakt. Met de bevindingen uit de lidorganisatie-enquête zal eveneens in 2022 bekeken worden of de communicatie tussen ZMf en haar lidorganisaties verdere verbetering of aanpassing nodig heeft en hoe een nauwere samenwerking concreet kan worden gemaakt.

17. Ledenwerving ()

Over de jaren is het aantal lidorganisaties licht gestegen, het aantal individuele leden is echter (ook deels vanwege opschoning van de database) langzaam teruggelopen. Dit in tegenstelling tot het aantal volgers op social media, dat we bijna met de dag zien stijgen. Blijkbaar is er onder de jongere generatie volgers zeker interesse in onze organisatie en merken we haar betrokkenheid bij ons werk en onze acties. Echter, er is geen vanzelfsprekende neiging onder deze groep om daadwerkelijk lid te worden van ZMf. In 2022 willen we met een ledenwervingscampagne bekijken of we het teruggelopen van het aantal leden kunnen ombuigen naar een toename.

Resultaat: in 2022 heeft ZMf een ledenwervingscampagne gelanceerd (mogelijk in de vorm van een win-win actie). Bestaande leden of lidorganisaties ontvangen, bij het aandragen van een nieuw lid, een voordeel of cadeautje. Totaal nieuwe leden ontvangen dit cadeautje ook. Met de campagne streven we naar een stijging van het ledenaantal van 4% tot 8% voor het eind van 2022.

Begroting 2022

Baten

Subsidie Provincie Zeeland (IKS)	367.285
Contributies leden en lidorganisaties	20.250
Bijdrage Nationale Postcode Loterij	118.000
Overige (project) bijdragen	305.565
Overige baten	500

Totaal	<u>811.600</u>
---------------	-----------------------

Lasten

Personeelskosten	626.100
Projectkosten	40.000
Huisvestingskosten	22.200
Kosten kantoor en beheer	123.300

Totaal	<u>811.600</u>
---------------	-----------------------

Exploitatieresultaat -

Korte toelichting op de begroting 2022

- ☀ Subsidie Provincie Zeeland is in 2022 met 2,7% geïndexeerd ten opzichte van 2021.
- ☀ De contributies van de leden en lidorganisaties zijn gebaseerd op de realisatie in 2021.
- ☀ De bijdrage van de Nationale Postcodeloterij (NPL) is conform toekenning afgelopen jaren.
- ☀ De overige (project) bijdragen bestaan o.a. uit Coalitie Delta Natuurlijk, Energieservicepunt, Plan Boom en inkomsten uit samenwerking met de landelijke NMF.
- ☀ In de overige (project) bijdragen is ook aan bedrag gereserveerd voor nog te werven baten, er is financiering voorzien voor de projecten Vernieuwslab en Toekomstdorpen.
- ☀ De personeelskosten zijn doorgerekend op basis van de huidige personele bezetting.
- ☀ De projectkosten bestaan uit kosten die zijn toe te rekenen aan de doelstellingen.
- ☀ De huisvestingskosten worden in 2022 geïndexeerd op basis van gemaakte afspraken met de verhuurder.
- ☀ De overige kosten voor kantoor en beheer bestaat uit diverse kosten die nodig zijn om de bedrijfsactiviteiten uit te voeren. Voorbeelden zijn; kosten Wantij en publiciteit, kosten voor automatisering, administratie en accountantskosten. De kosten liggen grotendeels in lijn met vorig jaar.

Verantwoording naar prestatieveld 2022

Verantwoording naar prestatieveld ZMF 2022

Prestatieveld	Provinciaal Beleid			Totaal Provincie
	Ruimtelijke Ordening en Landschap	Deltawateren	Duurzaamheid, Circulair en Energietransitie	
Personeelslasten	126.552	106.570	126.552	359.674
Projectkosten	4.487	3.779	4.487	12.753
Huisvestingskosten	5.013	4.221	5.013	14.247
Kantoorkosten	6.064	5.106	6.064	17.234
Kosten publiciteit	11.926	10.043	11.926	33.894
Algemene kosten	1.920	1.617	1.920	5.457
Totale kosten	155.962	131.336	155.962	443.260
Directe uren provincie	950	800	950	2.700
Directe uren overige projecten				
Totale directe uren				4.700
Subsidie provincie	129.230	108.825	129.230	367.285
Bijdrage NPL	-	-	-	
Inkomsten uit overige projecten				326.315
Totale inkomsten	129.230	108.825	129.230	811.600

Kostenberekening

De kosten worden aan de prestatievelden toegerekend op basis van de urenregistratie.

ZMF	Overige Projecten
266.426	266.426
40.000	40.000
9.447	9.447
10.553	10.553
12.766	12.766
25.106	25.106
4.043	4.043
368.340	368.340

TOTAAL	Totaal 2022
2.700	2.700
2.000	2.000
4.700	4.700
367.285	367.285
118.000	118.000
326.315	326.315
811.600	811.600

Bureau en medewerkers

Bureau

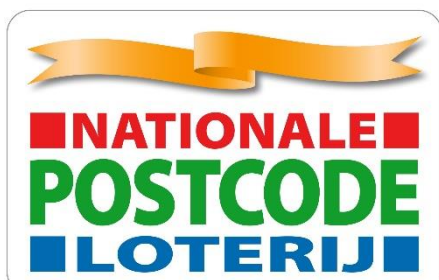
Het bureau is gevestigd in het gebouw van ZB | Bibliotheek van Zeeland, Kousteensedijk 7 te Middelburg.
Telefoonnummer 0118 654180.

E-mail: info@zmf.nl, website: www.zmf.nl

Medewerkers per 1 januari 2022:

Ira von Harras	Directeur	ivharras@zmf.nl
Gabi Sinke	Communicatie Coördinator	gsinke@zmf.nl
Mascha Dedert	Deltawateren	mdedert@zmf.nl
Melissa Ernst	Projectleider	mernst@zmf.nl
Fateme Hashemi	Administratief/secretarieel medewerker	fhashemi@zmf.nl
Lineke Keizer	Bestuurs- en projectondersteuning	lkeizer@zmf.nl
Hanneke van de Merwe	Secretaresse	hvdmerwe@zmf.nl
Robbert Trompetter	Landschap & Ruimtelijke Ordening	rtrompetter@zmf.nl
Bibian Scheepstra	Projectleider	bscheepstra@zmf.nl

Wij worden gesteund door

GOED DOEL

Organisatie

De ZMf werkt, samen met haar achterban, aan een schoon milieu, een rijke natuur en een mooi landschap in Zeeland. De ZMf staat middenin de samenleving en werkt ook aan de Zeeuwse economie, met als uitgangspunt natuur en milieu. Dit levert verrassende groene verbindingen en resultaten op.

Achterban

Onze achterban bestaat uit ruim zeshonderd individuele leden en bijna 30 regionale en in de regio Zeeland actieve landelijke natuur- en milieuorganisaties.

De ZMf is een onderdeel van een brede natuur- en milieubeweging in Nederland, waarbij zo'n duizend vrijwilligersorganisaties zijn aangesloten. Bij deze verenigingen zijn in totaal circa 50.000 leden en donateurs aangesloten.

Lid worden?!

Wilt u helpen om te werken aan een mooi en duurzaam Zeeland? Dat kan! U bent al lid vanaf 24 euro per jaar. U ontvangt dan ook ons blad Wantij.

Kijk op www.zmf.nl voor meer mogelijkheden.

Op de hoogte blijven?

Via onze website kunt u zich abonneren op de digitale nieuwsbrief. Zo blijft u maandelijks op de hoogte van de ontwikkelingen, nieuws en projecten van de ZMf. Aanmelden kan op www.zmf.nl

Een mooi en duurzaam Nederland voor iedereen! Dat is waar de Natuur en Milieufederaties zich voor inzetten. Bijvoorbeeld met Plan Boom. Door 10 miljoen bomen in heel Nederland te planten, werken de Natuur en Milieufederaties samen met vrijwilligers en partners aan het verkleinen van de CO-2 uitstoot en maken we onze leefomgeving mooier, groener en gezonder.

18+ Speel bewust

De Natuur en Milieufederaties ontvangen sinds 1996 een bijdrage van € 56,1 miljoen. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt! Dankzij u kunnen wij de Natuur en Milieufederaties en meer dan 100 andere organisaties financieel ondersteunen. En dankzij u heeft de Postcode Loterij sinds 1989 al ruim € 6,2 miljard aan goede doelen geschonken. **Samen voor een betere wereld: postcodeloterij.nl**

Dankzij u.

